

नामांक

No. of Questions – 25

No. of Printed Pages – 8

UP-71 Sanskritam (T.L.)

प्रारम्भिक शिक्षा पूर्णता प्रमाणा-पत्र परीक्षा, 2019

कक्षा : 8

समय : 2.30 होरा]

तृतीय भाषा – संस्कृतम्

[पूर्णाङ्क : 80

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः

- (1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामाङ्कः अनिवार्यतः लेखनीयः ।
(परीक्षार्थी सर्वप्रथम अपने प्रश्न-पत्र पर नामांक अनिवार्य लिखें ।)
- (2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।
(सभी प्रश्न हल करने अनिवार्य हैं ।)
- (3) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराणि उत्तरपुस्तिकायामेव लेखनीयानि ।
(सभी प्रश्नों के उत्तर दी गई उत्तर पुस्तिका में ही लिखें ।)
- (4) एकस्य प्रश्नस्य सर्वेषां भागानाम् उत्तराणि एकत्र एव लेखनीयानि ।
(एक प्रश्न के सभी प्रश्नों के उत्तर एकसाथ ही लिखें)
- (5) प्रश्नक्रमांकः एकतः अष्टौ यावत् बहुविकल्पीय प्रश्नानाम् उत्तराणि सूचीं निर्माय एकत्र उत्तरपुस्तिकायामेव लेखनीयानि ।
(प्रश्न संख्या 1 से 8 तक बहुविकल्पीय प्रश्नों के उत्तर उत्तरतालिका बनाकर एकसाथ उत्तर पुस्तिका में ही लिखें ।)

1. एकतः राज्ञीं प्रति अनुरक्तिः अपरतश्च क्षत्रियधर्मः । रेखांकित पदे उपसर्गोऽस्ति । 1
 (क) उप (ख) अनु
 (ग) अव (घ) आ
2. अधोलिखितपदेषु 'तुमुन्' प्रत्यययुक्तं पदम् अस्ति । 1
 (क) गतवान् (ख) ज्ञातवान्
 (ग) लिखितः (घ) पठितुम्
3. जलम् _____ जीवनम् अस्ति । रिक्तस्थाने उचितम् अव्ययं लिखत । 1
 (क) एव (ख) कुत्र
 (ग) यदा (घ) च
4. मित्र ! एषः आत्मनि कुटिलः अस्ति । अस्मिन् वाक्ये सर्वनामपदम् अस्ति । 1
 (क) मित्र ! (ख) एषः
 (ग) कुटिलः (घ) अस्ति
5. ईश्वरः साधूनां युगे युगे सम्भवति । 1
 (क) विनाशाय (ख) परित्राणाय
 (ग) पठनाय (घ) अर्धर्माय
6. राजस्थानस्य ताजमहलरूपेण प्रसिद्धं स्थानम् अस्ति । 1
 (क) जसवन्तथडा (ख) मेहरानगढ़ दुर्गः
 (ग) प्रतापगौरव केन्द्रम् (घ) सोनार दुर्गः

7. या _____ वरदण्डमण्डिकरा । रिक्त स्थानं पूरयत ।

1

(क) इन्दुः

(ख) तुषारः

(ग) कुन्दम्

(घ) वीणा

8. नन्दीवृषभः वाहनम् अस्ति -

1

(क) शिवस्य

(ख) विष्णोः

(ग) गणेशस्य

(घ) श्रीकृष्णस्य

9. निर्देशानुसारं क्रियापदं लिखत -

1 + 1 = 2

(क) “पा” धातु - लटलकार - प्रथमपुरुष - बहुवचनम्

(ख) “लभ्” धातु - लटलकार - प्रथमपुरुष - एकवचनम्

10. सन्धि-विच्छेदं कुरुत :- सूर्योदयः = _____ + _____

1

सन्धिं कुरुत :- सदा + एव = _____

1

11. अधोलिखितपदयोः प्रयोगेण एकैकं वाक्यं लिखत -

1 + 1 = 2

(क) नमः

(ख) विना

12. अरावली विश्वस्य प्राचीनतमा पर्वतमाला अस्ति ।

2

अत्र रेखांकितपदयोः विशेषणं विशेष्यं च पदं पृथक्कुरुत ।

13. उचित – शब्देन सह मेलनं कुरुत –

$\frac{1}{2} \times 4 = 2$

(क) ऋतवः	(अ) द्वौ
(ख) पक्षौ	(ब) पञ्चदश
(ग) तिथयः	(स) सप्तविंशतिः
(घ) नक्षत्राणि	(द) षट्

14. रेखांकितपदानां स्थाने कोष्ठके लिखितानि पदानि चित्वा प्रश्ननिर्माणं कुरुत –

- (क) सर्वकारः आर्थिकं सहयोगं करोति । (कः / किम्) 1
- (ख) अस्मिन् पाठे दीनबन्धुः विवेकानन्दः अस्ति । (कस्याम्/कस्मिन्) 1

15. कोष्ठके दत्तानि संज्ञापदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत –

$1 \times 4 = 4$

- (क) रावरत्नसिंहः _____ शस्त्राणि धारयित्वा प्राचलत् । (स्कन्धं/स्कन्धे)
- (ख) दशरथः _____ पिता अस्ति । (रामस्य / रामाय)
- (ग) रामकृष्णस्य _____ अश्रुधारा वहति । (नेत्रस्य / नेत्राभ्याम्)
- (घ) _____ सूर्यः अस्तं गन्तुम् इच्छति । (मेदपाटाय/मेदपाटस्य)

16. अधोलिखितप्रश्नानाम् उत्तराणि पूर्णवाक्येन लिखत –

$1 \times 4 = 4$

- (क) अस्माकं देशे किम् अभियानम् प्रचलति ?
- (ख) कुँवरप्रतापस्य पितुः नाम किम् ?
- (ग) वयं सर्वे कस्य वरदपुत्राः ?
- (घ) अश्वारूढः कः अस्ति ?

17. अधोलिखितप्रश्नानाम् उत्तराणि एकपदेन लिखत -

1 × 4 = 4

(क) उदयकाले सवितुः वर्णः कीदृशः ?

(ख) कस्मात् भवति सम्मोहः ?

(ग) स्वर्गादपि का गरीयसी ?

(घ) सरस्वती कैः देवैः वन्दिता ?

18. अधोलिखित-पदानि चित्वा गीतस्थ पूर्तिं कुरुत -

1 × 4 = 4

(देवीस्वरूपा, सिद्धवनम्, श्रीरामाः, चन्दनमस्मिन्)

मृदपि च _____ देशे, ग्रामो ग्रामः _____ ।

यत्र च बाला _____, बालाः सर्वे _____ ॥

19. सुमेलनं कुरुत -

1 × 4 = 4

(क)

(ख)

(क) न हि ज्ञानेन

(1) ज्ञानम्

(ख) भावसंशुद्धिरित्येतत्तपो

(2) मौनमात्मविनिग्रहः

(ग) मनः प्रसादः सौम्यत्वं

(3) सदृशं पवित्रम्

(घ) श्रद्धावाँल्लभते

(4) मानसमुच्यते

20. चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषातः पदानि च प्रयुज्य चत्वारि वाक्यानि लिखत -
(खगाः, विकसन्ति, उदेति, कमलानि, सूर्यः, बालाः कूजन्ति क्रीडन्ति)

अथवा

मञ्जूषायां लिखितानां शब्दानां सहाय्येन कथां लिखत -

(जलार्थः, पिबामि, स्वल्पम्, प्रस्तरखण्डान्, काकः, जल, घटे, उपरि)

$\frac{1}{2} \times 8 = 4$

एकः _____ अस्ति । सः बहुतृषितः सः _____ भ्रमति । तदा ग्रीष्मकालः कुत्रापि _____ नास्ति ।
काकः बहुदूरं गच्छति । तत्र सः एकं _____ पश्यति । काकस्य अतीव सन्तोषः भवति किन्तु घटे
_____ एव जलम् अस्ति । जलं कथं _____ ? इति काकः चिन्तयति । सः एकम् उपायं करोति ।
_____ आनयति । घटे पूरयति । जलम् _____ आगच्छति । काकः सन्तोषेण जलं पिबति ततः
गच्छति ।

21. अधोलिखित-वाक्यानां क्रमायोजनं कुरुत -

- (1) एकदा महाराजः निद्रां कुर्वन् आसीत् ।
- (2) कस्यचित् महाराजस्य राजभवने एकः वानरः सेवकः आसीत् ।
- (3) वानरः कुपितः सन् खड्गेन मक्षिकायाः उपरि प्रहारं कृतवान् ।
- (4) मूर्खेण वानरेण महाराजः मारितः ।
- (5) तदा महाराजस्य नासिकायाम् एका मक्षिका उपविष्टा ।

22. अधोलिखितस्य पद्यस्य हिन्दीभाषायां भावार्थः लेख्यः ।

8

गच्छन् पिपीलिको याति योजनानां शतान्यपि ।

अगच्छन् वैनतेयोऽपि, पदमेकं न गच्छति ॥

अथवा

तृणं खादति केदारे, जलं पिबति पल्लवे ।

दुग्धं यच्छति लोकेभ्यः, धेनुर्नो जननी प्रिया ॥

23. 'कर्तव्यपालनम्' अथवा 'संहतिः श्रेयसी पुंसाम्' कथासारं हिन्दीभाषायां लिखत ।

8

24. निर्देशानुसारं पदानि स्वीकृत्य "पुस्तकालयः" निबंध-लेखनम् कुरुत -

(विद्यालये, सार्वजनिकस्थाने, पुस्तकालयः जनाः दैनिक समाचारपत्राणि, विविध-विषयानाम् पुस्तकानि)

8

अथवा

रिक्तस्थानानि पूरयित्वा प्रार्थनापत्रं लिखत :-

(माम्, अष्टकक्षायाः, विद्यालयम्, भगिन्याः, शक्नोमि, प्राथमिक, अशोकः)

8

सेवायाम्

प्रधानाध्यापक महोदयाः

राजकीय उच्च _____ विद्यालयः,

कुरुक्षेत्रम् ।

महोदयाः,

विनम्रनिवेदनम् अस्ति यत् अहम् _____ छात्रः अस्मि । मम _____ विवाहः अस्ति ।

अहम् _____ आगन्तुं न _____ । अतः दिनत्रयस्य अवकाशं स्वीकृत्य _____ अनुगृह्यन्तु ।

दिनांक : _____

भवदीयः शिष्यः

25. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतभाषायां लिखत -

संस्कृतभाषा अस्माकं देशस्य प्राचीनतमा भाषा अस्ति । प्राचीनकाले सर्वे भारतीयाः संस्कृतभाषायाम् एव व्यवहारं कुर्वन्ति स्म । कालान्तरे विविधाः प्रान्तीयाः भाषाः प्रचलिताः अभवन् किन्तु संस्कृतस्य महत्त्वम् अद्यापि अक्षुण्णं वर्तते । सर्वे प्राचीनग्रन्थाः चत्वारो वेदाश्च संस्कृतभाषायामेव सन्ति । संस्कृतभाषा भारतराष्ट्रस्य एकतायाः आधारः अस्ति ।

(क) उपर्युक्तगद्यांशस्य उचितं शीर्षकं लिखत ।

(ख) अस्माकम् देशस्य प्राचीनतमा भाषा का ?

(ग) कति वेदाः सन्ति ?

(घ) संस्कृतभाषायां व्यवहारं कदा कुर्वन्ति स्म